

מסכת מגילה

פרק מגילה נקראת

מתניתין:

והשתא מבארין, היאך המגילה נקראת בכל אחד מימים אלו:

בני ברכין² המוקפין חומה מימות יהושע בן נון³ — קורין בט"ו באדר⁴.

ואילו בני כפרים ועיירות גדולות שאינן מוקפות חומה מימות יהושע — קורין בי"ד [ובגמרא יתבאר, מנא ילפינן דיש חילוק בין מוקפות לשאינן מוקפות]⁵.

המגילה נקראת פעמים ביום י"א באדר, פעמים בי"ב בו, פעמים בי"ג, פעמים בי"ד, ופעמים בט"ו¹.

אבל לא פחות מי"א [לעולם אינה נקראת לפני י"א], ולא יותר מט"ו [לעולם אינה נקראת אחרי ט"ו באדר].

והתוי"ט כתב, דהא דלא תלו בימי משה רבינו, היינו משום דאם כן, הוה לן למימר דכל המוקפין מיום צאתם ממצרים, שהוא ארבעים שנה קודם ביאתן לארץ — קורין בט"ו, ומנא ידעינן להו?

והמלאכת שלמה הביא, דברוקח כתב, דהיינו משום שיהושע כיבש את כל הערים, ואילו משה לא כיבש — אלא את ארץ סיחון ועוג.

4. כתב הריטב"א, דנראין הדברים, דאין חילוק בדבר זה בין א"י לחו"ל. וכן הביא הר"ן בשם הרמב"ן, שהביא ראיה מירושלמי, עיי"ש. אבל הביא דאיכא מאן דס"ל דהאי דינא דווקא בא"י, אבל בחו"ל, אפילו המוקפין מימות יב"נ — קורין בי"ד, דמה עניינן ליהושע בן נון? וע"ע בראשונים.

5. הקשה הר"ן, מפני מה תיקנו חז"ל יום מיוחד לפרזים ויום מיוחד למוקפין, והרי בכל המצוות לא עבדינן הכי?

ותירץ, דתקנו כך, מפני שבזמן הגזירה נחו בני הפרוזות ביום י"ד, ובני שושן בט"ו, ומאליהם עשו בני הפרוזות שבאותו הדור שמחה

1. כתב הרוקח, רמז לחמשה זמנים אלו — דחמש פעמים כתובה המילה "פורים" במגילה.

2. "כרכין" — הם ערים גדולות המוקפות חומה. דקרא ד"והערים בצורות גדולות" [במדבר י"ג כ"ח] — מתרגמינן: "כריכן רברבן".

3. הר"ן מבאר הטעם שתלו חז"ל במוקפין מימות יהושע בן נון [ובאמת ר' יהושע בן קרחה פליג אמתניתין, וסבר דתלוי במוקפין מימות אחרור, כדאיתא בע"ב], עפ"י הירושלמי. שכתב, דהיינו טעמא, לפי שהיתה ארץ ישראל חרבה באותם הימים, ואם היו תולין בימות אחרור, נמצא שהיתה ארץ ישראל נדונת כפרזים, וגנאי הדבר! לפיכך תלו במוקפין מימות יב"נ, כדי לחלוק כבוד לא"י.

עוד טעם כתב הריטב"א, לפי שיהושע בן נון נלחם בעמלק תחלה, והמן מזרע עמלק היה. עוד כתב, משום דכל מילי דתקון רבנן, אסמכוהו אקרא היכא דאפשר. ולהכי דימו את דין קריאת מגילה — לדין בתי ערי חומה. והתם תלי בימות יב"נ, שהוא תחילת ישובן של ישראל בארץ.